

Kylläpäs Sopan Keitit

Ohjeissa on käytetty seuraavia vanhoja mittoja niitä hiukan pyöristellen:

naula – skålpund 400g

luoti – lod 14g

kannu – kanna 2,6 litraa

tuoppi – stop tai top 1,3 litraa

Hopeanharmaata villalle

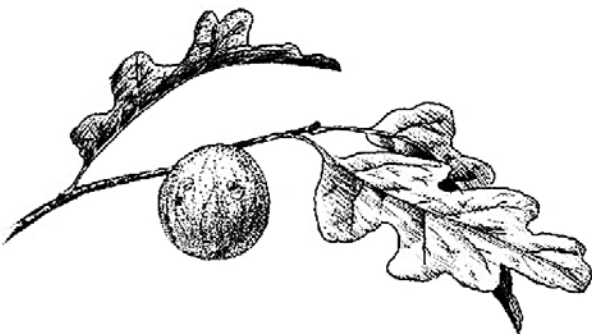
- 100g:lle lankaa:
- aluna 3,5g
- viinikivi 3,5g
- väriomena 3,5g
- Fe 7g (14g)

Värjättävä lanka, aluna, viinikivi ja hienoksi jauhettu väriomena keitetään yhdessä, nostetaan villa ylös, lisätään 28g rautasulfaattia ja laitetaan villa takaisin. Liikutellaan reippahasti edes sun taas, kunnes on tarpeeksi hopeanharmaata. Jos halutaan tummempaa, lisätään toiset 28g rautasulfaattia ja annetaan kiehua 15min; otetaan pois ja huuhdotaan, kun on jäähtynyt.

N:o 19. Silfwer-Grått på Ylle.

Til 1 skålpund garn, tages 1 lod alun, 1 lod röd winsten, och 1 lod fint stött gall-äple; koka det tilsammans i 3 kannor watn, lägg garnet up, och läg 2 lod victriol häruti, och garnet åter igen deruti; rör det flitigt up och neder, til des du märker, at det är nog silfwergrått. Men wil man hafwa mörkare, så lägger man ännu 2 lod victriol häri, och låter det ¼ tima koka; hwarefter man tager det up, och sköljer det när det är kalt.

Krappi villalle

- 100g:lle lankaa:
- viinikivi 10,5g
- aluna 10,5g
- krappi 35g
- kotikalja (krapin liotus + värjäys/ spisöl) 0,65 litraa
- väkiviinaetikka (ölättika) 0,16 litraa
- 3 kourallista vehnäleseitä

Puretus: Värjättävä lanka, viinikivi, aluna ja ryynit keitetään yhdessä ja keitoksesta kuoritaan vahto pois (=skummas); sekoitetaan, otetaan langat pois ja niiden jäähtyttyä huuhdellaan ne.

Värjäys: Laitetaan krappi kiviastiaan yhdessä happaman kotikaljan ja väkiviinaetikan kanssa. Kun krappi on ollut kastumassa 2 tuntia, se laitetaan vesikattilaan, annetaan lämmön nousta kiehumispisteeseen ja laitetaan värjättävä lanka mukaan. Otetaan tuli pois ja käsitellään hyvin varttitunnin, jonka jälkeen kattila otetaan tulelta ja annetaan jäähtyä; otetaan lanka pois ja huuhdellaan.

N:o 7. Krapp på Ylle.

Til et skålpund garn tager man 3 lod röd winsten, 3 lod gemen alun, 3 näfwar hwetekli, 4 kannor watten, som slås uti en kettil, kokas up och skummas; sedan röres det omkring, och garnet lägges uti, och när det blifwer kalt, sköljer det. Men förr än man således betar garnet, så lägger man 10 lod krapp i en stenkruka, en kanna surt spisöl, ½ stop ölättika, hwilket, när det blifwit 2 timar blött, man slår i en kettil med 3 kannor watn, låter det blifwa kokhett, rör det wäl omkring, och lägger garnet deruti. Då tager man elden ifrån kettilen och handterar det wäl ¼ tima; hwarefter kettilen lyftes af elden och står til des det blir kalt; då garnet tages up och sköljes.

Vaaleanvihreä villalle

- 100g:lle lankaa:
- espanjanvihreä 21g
- väkiviinaetikka (ölättika) 1,6 litraa
- 28g saippuaa

Hienoksi jauhetun espanjanvihreän ja väkiviinietikan sekoituksen annetaan liota 2 tuntia. Sekoitetaan kunnolla, ja lisätään langat joukkoon, sekoitetaan hyvin ja annetaan olla kolme tuntia tai enemmän aina lämpimässä ja usein sekoittaen. Nostetaan villa ylös, annetaan värin valua pois, kuivataan puolikuivaksi. Kuivumisen jälkeen sekoitetaan uudelleen samaan väriin. Sen jälkeen laitetaan kattilaan tulelle vettä ja raaputetaan sinne 28 grammaa saippuaa, huljutellaan lankaa hyvin, langat huuhdotaan hyvin suuressa vesimäärässä, kunnes vesi on kirkasta. Kuivataan.

N:o 13. Celadon på Ylle.

Til 1 skålpund garn tages 6 lod spanskgröna som skotes rätt fint och lägges i 5 top ölättika at blötas i 2 timar. Sedan röver man det wäl om, och lägger hwitt garn deruti, hwilket man gnuggar wäl och låter logga i 3 timar eller deröfver, då det måste altid stå warmt, och wändas flitigt. Sedan tager man up garnet, låter färgen rinna af, och torkar det halffort. Derefter gnuggas det i samma färg igen, då den är wäl torkad. När det är gjordt, sätter man en kettil på elden med 5 kannor watn, och skravar deruti 2 lod twäl, wifvar det wäl, sköljer garnet deri i stor haf[?], til des watnet blifwer klart, men sedan i kalt watn, och torkar det.

Suklaa harmaata

- 100g:lle lankaa:
- sumakki 5,25g
- santeli 0,875g
- krappi 0,875g
- sinipuu 1,75g
- Fe vähän vain. 400g:lle laitetaan herneen kokoinen pala

Kiehuwaan weteen pannaan 1½ luotia sumakkia, ¼ luotia santelia, ¼ krappia ja ½ luotia prisiljaa. Ettei tarwitsisi keittää prisiljaa, kaadetaan sen päälle 10 eli 12 kuutiotuumaa kiehuwaa wettä kiwi-wadissa tahi muussa sellaisessa ja

annetaan sen seistä likoamassa 10 minuuttia, jolloin kirkas wesi siivilöidään liina-riewun läwitse ja kaadetaan kattilaan. Sitten kuin kaikki on sekoitettu, pannaan tawara sekaan ja keitetään ¾ tuntia, jolloin se otetaan ylös ja herneen kokoinen palanen wihtrilliiä pannaan hauteeseen, se sekoitetaan hywin ja tawara lasketaan takasin, ja annetaan uudestaan kiehua ½ tuntia. Otetaan ylös ja huuhdotaan.

Pissa- musta eli
Kuinka willaisia lankoja
kauniiksi mustansinisiksi
painetaan

- 100g:lle lankaa:
- alunaa 17,5g
- viinikivi 15,5g
- sinipuu 35g
- hyvin seisonut pissa 0,65 litraa, pissan voi korvata lorauksella ammoniakkaa

Kuinka willaisia lankoja kauniiksi
mustansinisiksi painetaan.

Turun Wiikko-Sanomat 1, 3.1.1824

Kuin painettawia lankoja on yksi naula, otetaan wiisi luotia walkoista alunaa ja toista wiisi luotia punaista wiinsteniä, surwotaan (elikkä pienennetään) hienoksi ja lyödään weteen, jossa langat hywin keitetään. Koska langat owat näin keitetyt ja wedessänsä jähtyneet, kaataan wesi pois ja langat puserretaan ja kuiwataan. Sen jälkeen pannaan kymmenen luotia pruunia (eli ruskeata) brisiljaa weteen ja keitetään siinä tunnin aikaa. Tästä wedestä wikkä wäri-liemestä siilataan siitte bresiljan rikat pois puhtaan, harwan riwun läwite, ja siilattu wäriin liemi kaataan takaisin pataan. Nyt pannaan myös langat tähän wäri pataan ja keitetään tunnin aikaa. Sitten otetaan langat ylös brisilja-wedestä, jonka sekaan kaataan kannun werran kusta, jota on useamman päiwän saanut hapata. Tässä seka-liemessä keitetään jälleen langat wäheemmän aikaa, otetaan sitten ylös ja huuhdotaan (eli wirutetaan) puhtaaksi: niin owat langat mustan siniset. Samalla tawalla painetaan myös willasta waatetta ja kangasta mustan siniseksi. Sitä myöten kuin painettawia on enemmän, otetaan myös enemmän joka laia wäriin aineita. Tämä mustan-sininen on yhtä kaunis ja pysyvä, kuin wärjäriltä painettu mustan sininen.

